

per què clerg<u>es no n'i està for un, e aquel mori de fam» (PPujol, *DocsVgUrg.*, 4.15). En l'origen devia haver-hi alternança de tipus arcaic *laurár/la(v)óra* (paralela a *aidár/ajída, menjar/mentiga*; però aviat es desdoblaria el verb en sentits diferents *llaurar/llaura* i *llavorar/llavora*.

Les formes rizotòniques del tipus *llauren* ja es troben a l'Edat Mj. mateix, per exemple en StVicentF: «cinc condicions de hòmens que ha en lo món: primo, ovelles són les persones simples --- bous són les persones de gran perfecció de vida --- axí com a bous, no porten càrrec, mas tiren --- ésts *lauren* la terra, no porten càrrec de pecats ne de vanitats del món, mas tiren-vos a parahís los altres» (*Quaresma*, 260.126); «Doncs qui no squiva / ferir les roques / ab semblants coques, / naus, caravelles, / sens rems e velles, / carta, govern; / en foc d'infern / qui-s vol calfar / --- / en port fangós, / platja romana, / valenciana, / hon *laura* / ferre: / en què s'aferre / no-s pot trobar: / qui hi deu calar / ni vol sorgir? / fugir, fugir!», JRoig (*Spill*, 8557); acc. que recorda la del *llavorar* nàutic modern: és «anar a la deriva, fondejat» com defineix (segons l'ús de Blanes, suposo) EdFontserè en una addició marginal al seu *DOrt.* c. 1925: hi ha comparació entre el solc que obre la rella i el moviment de l'àncora fondejada en fons flaquíssim. «*Llaurar*: arare; *llaurador* o lo qui *llaura*: arator», OPou (*ThPu.*, 82). Per a la nomenclatura dels instruments de llaurar, veg. Griera, *BDC* xi, 80.

DERIV.: *Laura* 'arada de fusta' — a diferència de l'*arada* que allà només és l'*arada* de ferro—, a l'Alta V. de Camprodon (Vilallonga, 1935), i en general Ripollès, Garrotxa i part de l'Alt Emp.—, 'llaurança' maestr. i Migjorn [1312]. *Llaurada* [1342]: «per Déu te prec / que renunciis / ses companyies / --- / car tot sos mals / són, per natura, / de rara cura / o incurables: / ab los diables / qui fa *laurada*, / gran agullada / ha menester», JRoig (*Spill*, 6997); «troba son fill Andreu, / que ve de la *llaurada*: / —No'm diries, mon fill / ---», MilàF (*Romllo.*, 307.16).

Llaurador [Llull]: «los maestrals, so és a saber, *lauradors*, ferrés, fusters, sabetés, drapés ---», *Do. Pu.* (ed. Gili, p. 208); «príncep, prelat, e tots aquells qui dejús aquests estan, axí com cavaller, burguès, mercader, sabater, *laurador* ---», *Merav.* (*NCl.* iv, 220); *Blanq.* (*NCl.* ii, 175.24); StVicentF (*Serm.* i, 116.6); en variant que es ressent de la forma arcaica de present *llaóra*: *laorador*: «Pren En G. de Ribes --- de cascu *laorador* de Pardines dues garbes de civada», «de Pardines --- cascu *laorador* sis garbes de civada», Capbreu de Ribes de c. 1283 (*RLR* iv, 59, 53). *Cuca llauradora* Urgellet, és el nom que donen (a España, 1957) al grill, que canta el vespre amb cant continu.

Llauró f. LABORATIONEM més tard s'ha reduït a *llauró* f., i alguns ho entenen com si fos *llavor*: «Na Ramona aja --- la meitat de la *laurazon* de ipsum espletum proximo veniente», doc. de Baixa Ribagorça (Castelló del Pla), a. 1237 (MiretS, *El més antic text lit. cat.*, 26); «in suo proprio unum ortum, unam vineam, habet honorem cum vineto et arboribus», tra-

duït en la segona meitat del S. XIII com «en son proprii un ort, a viyna, ha honor, ha vinyet e *lauraons*» (*BABL* vii, 37); «Fa En P. Pagulers, per lo Mas de Palers, 6 diners que sey<n>or no se-n té pagat; item, per lo prat que-s té <'que afronta'> ab la sua *lauró* ---», Capbreu de la Vall de Ribes, c. 1283 (*RLR* iv, 60); «En P. Salendí acabta, el bisbe d'Urgel, los domenges que la eglea' ha, e-l terme de Camarasa, a *laurabó* ---», 1295-9 (CaCandi, *MiscHiCat.* ii, 176); «declara lo senyor Rey que cascun hom --- puscha tener, per les dites *laurasons* a *laurar*, en cascun aper quatre besties ---», Perpinyà a. 1304 (*RLR* vii, 144); *lauró* en un doc. de Bna. del S. XIV (*BABL* xi, 312-3).

Més tard, ja concret: de primer en el sentit de 'condició de llaurador adscrit a la gleua': «Homenatge se pot prescriure, con si xxx ans alcun noble reeb serviy d'alcú, que homes solius ho *lauradors* fan --- e axí, per còrs de temps, és enduyta <'induïda'> presumpció de *lauron*», *Commemoracions de Pere Albert* (*NCl.*, p. 176); *lauró* com a nom de mida, a. 1316, CaCandi (*MiscHiCat.* i, 119). «En aquell pla no ha un arbre, ans són tots camps e *laurons*, que axí és Peralada --- lo pla dels de la *lauró* ---», Muntaner (*Cròn.*, § 12, Casac. iv, 19.19, 19.22); «arrenda la sua peboridria e rendes d'aquella, e *laurons* e pertinències e drets d'aquella --- les *laurons* ---», document de Lilletoses a. 1373 (Serra Vilaró, *Pinós i Mataplana* iii, 165).

Del mateix, però, més avall: «sie tengut de tornar totes les parts de l<e>s *laurabons* --- que --- se enderchassen ---»; «nós sabem que vós sots bon percurant e bon conreer de *laurons*» (en un text de Romeries de 1383, *BABL* viii, 47); «haja a fer podar e cavar la vinya de la dita casa e les *laurons* *laurades*», a. 1408 (MiretS, *TemplH.*, p. 450); «pus dolços són vists a cadascú los fruyts que ab sa pròpria *lauró* à plantats», Andreu el Capellà (*De Amore*, p. 15); «com fos príncep e capità de tota la host dels romans, sovape al foc e menjave les ertes e raelz que ell havia arrencades del seu camp, com usave de la *lauró*» ['condició de llaurador'], Ant. Canals (*De Prov.*, *NCl.*, p. 100).

Busa-N., en l'ed. de 1507, posa: «*lauró* de goret: proscissio soli', però ho canvia en *lauró* de goret en l'ed. de 1562. «Dos jornals de *llauró*», doc. de Castellciutat al *Spill* de Castellbò (fº 74v); «la primera rella o *llauró*; proscissio; *llaurar* la primera vegada: proscindo», OPou (*ThPu.*). Avui encara es diria *lauró*ns per 'llaurades', a Guissona, segons el notari Faus (*BDLC* iv, 19): és una rarsa, altrament: «gafa 'l jou y l'agullada - y se'n va a la *llauró*, / quan arriba a la *llaurada* - toca a missa lo rectó», MilàF (*Romllo.*, 27.5); «ferirà la terra amb un braó indomable, del coster en farà bancals, dels bancals *llaurons*, i de seguida hi veureu una gerda verdor d'arbres i una alegre ressor de blat» escriu el lleidatà Joan Santamaria (*Visions de Cat.*, «La Publicitat», 9-xii-1926).

+*Llauris* 'llaurador' val. Sud, *Canyissas*, 108, 63; més al Nord: *llauricio* en Teodor Llorente i en Navarro i Reig (1913), amb matís despectiu: no és de